

גמרא סדורה

מסכת

פסחים

פרק: א' - "אור לארבעה עשר"

דפים ח. - יד.

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

כ' תמוז תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

מסכת פסחים פרק י' - "אור לארבעה עשר"

24. ח, א

כ"ט

כל לאיתויי מאי. דלא תנא מקום שמכניסין בו כו':

חורי. שבכותל:

העליונים והתחתונים. הגבוהים יותר מדאי והנמוכים יותר מדאי ואין נוחין להשתמש אין צריך לבדוק:

וגג היציע. אע"פ שהוא נמוך הואיל ומשופע אין צריך לבדוק אבל שאר גגין שלהן לא היו משופעין:

יציע. אנפרייץ {יציע [אגף צדדי בבנין, שגגו יורד בשיפוע מקיר הבניין הראשי ולחוץ]}:

גג המגדל. משטיייר {מזנון לשמירת אוכל} של עץ שנותנים לתוכו כלים ואוכלים תוכו צריך בדיקה ולא גגו:

ורפת בקר. שאם היה שם חמץ הבהמות אכלוהו:

ולולין. מקום דירת תרנגולין:

ומתבן. בית התבן דמה דרכו של חמץ שם וכן אוצרות יין ושמן:

החולקת. מעמידין אותה במקום מחיצה לחלק תשמישי הבית ואורחא דמילתא נקט:

ומפסקת. יש הפסק בין שוליה לקרקע כגון שרגליה גבוהים למטה:

עד מקום שידו מגעת. כגון שהכותל עב הרבה:

ומפסקת. יש אויר בין שוליה לעצים:

קשיא חורין אחורין. דקא תנא הכא חורין צריכין בדיקה:

הא. דקתני לעיל אין צריכין בעילאי ותתאי שאין נוחה תשמישתן כדקתני בהדיא והא באמצעי שנוחים להשתמש:

דמדליא. שגבוהה הרבה ויש אויר תחתיה הרבה נוחה תשמישתה:

דמיתתאי. אף על פי שיש קצת אויר אין נוחה תשמישתה:

במסתפק. אוצר שמסתפק הימנו יין לשולחנו צריך בדיקה פעמים שהשמש נכנס להביא יין כשהוא כלה על השולחן ופתו בידו:

יש קבע לאכילה. יודע הוא כמה שמן צריך לכך וכך בני אדם ומביאו קודם סעודה ואין צריך לעמוד מן השלחן ולהביא אבל יין אין קבע לשתיה פעמים ששתיית סעודה מרובה משל אתמול ואין השמש בקי בדבר:

עשו אוצרות שכר בבבל. להצריך בדיקה במסתפק כאוצרות יין בארץ ישראל דכיון דרגילין בו אין קבע לשתיתו:

"כל מקום שאין מכניסין [בו חמץ - אין צריך בדיקה]."

"כל מקום" - לאתויי מאי?

לאתויי הא דתנו רבנן:

"חורי בית העליונים והתחתונים, וגג היציע, וגג המגדל, ורפת בקר, ולולין, ומתבן, ואוצרות יין ואוצרות שמן - אין צריכין בדיקה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת - צריכה בדיקה."

ורמיהו:

"חור שבין אדם לחבירו - זה בודק עד מקום שידו מגעת, וזה בודק עד מקום שידו מגעת, והשאר מבטלו בלבן.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

מטה החולקת בתוך הבית, ועצים ואבנים סדורים תחתיה, ומפסקת - אינה צריכה בדיקה."

קשיא מטה אמטה,

קשיא חורין אחורין!

חורין אחורין לא קשיא,

הא - בעילאי ובתתאי,

והא - במיצעי.

מטה אמטה לא קשיא:

הא - דמידליא,

הא - דמיתתאי.

"ואוצרות יין אין צריך בדיקה"?

והתנאי:

"ואוצרות יין - צריך בדיקה,

ואוצרות שמן - אין צריך בדיקה!"

הכא במאי עסקינן:

במסתפק.

אי הכי, שמן נמי!

שמן יש קבע לאכילה.

יין - אין קבע לשתיה.

תני רבי חיאי:

"עשו אוצרות שכר בבבל באוצרות יין בארץ ישראל, במסתפק."

.25 ח, א

רס"י

הא ברברבי. אין צריך בדיקה
שיש להם קבע ואומד ואין צריך
לעמוד ולהביא באמצע
הסעודה:

זוטרי. אין להם קבע ואומד
וצריך לעמוד ולהביא:

בי מלחי. בית המלח:

ובי קירי. שעה צריך בדיקה
לפי שעומד מתוך הסעודה
להביא מלח ונרות:

אמר רב חסדא:
כי דגים - אין צריך בדיקה.

והתנא:
"צריכין בדיקה!"

לא קשא:
הא - ברברבי,
הא - בזוטרי.

אמר רבה בר רב הונא:
כי מילחי ובי קירי - צריך בדיקה.

אמר רב פפא:
כי ציבי ובי תמרי - צריך בדיקה.

26. ח, א-ב

ר"י

דנפל. אם נפל הבנין אין מחייבין אותו לבדוק את גל אבנים אלא למראית העין אבל לא להכניס ידו ביניהן ומתחלה כשהיה הכותל קיים נשתמש בחוריו ועכשיו נפל ויש שם סכנת עקרבים שדרכן לימצא באשפות ובגלין:
בשאין הכלב יכול לחפש אחריו. הכי מפרש לה ר"ש בפ"ב ותניא כמה חפישת הכלב שלשה טפחים:
שמה תאבד לו מחט. קודם לכן ואתי השתא לעיוני בתרה וכיון דמתכוין אף למחט לאו שליח מצוה הוא וניזוק:
וכה"ג. דמתכוין למצוה ולצרכו לאו שליח מצוה הוא בתמיה:
הרי זה צדיק גמור. בדבר זה ולא אמרינן שלא לשמה עושה אלא קיים מצות בוראו שצוהו לעשות צדקה ומתכוין אף להנאת עצמו שיזכה בה לעולם הבא או שיחיו בניו:
בתר דבדק. וגמר את כל המצוה אתי לעיוני בתרה:
כל עצמו אינו בודק. כל עצמו של חור אינו בודק שלא יאמר הנכרי כשפים עשה לי:
ולאו אדעתיה. דנכרי לשום אל לבו עלילה זו:
איך אלך. למשוח את דוד ואע"פ ששלוחו של מקום היה הרי היה ירא:

תנא:

"אין מחייבין אותו להכניס ידו לחוריו ולסדקיו לבדוק מפני הסכנה".

מאי "סכנה"?

אי נימא מפני סכנת עקרב - כי משתמש, היכי אישתמש?

לא צריכא דנפל.

אי "נפל" - למה לי בדיקה?

והתנן:

"חמץ שנפלה עליו מפולת - הרי הוא כמבוער" (לא):!

התם - שאין הכלב יכול לחפש אחריו,

הכא - כשהכלב יכול לחפש אחריו.

והאמר רבי אלעזר:

שלוחי מצוה אינן ניזוקין!

אמר רב אשי:

שמה תאבד לו מחט, ואתי לעיוני בתרה.

וכהאי גוונא לאו מצוה הוא?!

והתנא:

"האומר: 'סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני' או 'שאהיה בן העולם הבא',

הרי זה צדיק גמור!"

ה,ב

דילמא, בתר דבדק אתי לעיוני בתרה.

רב נחמן בר יצחק אמר:

מלשום סכנת הגוים.

ופלימו היא.

דתנא:

"חור שבין יהודי לארמאי - בודק עד מקום שיִדו מגעת, והשאר מבטלו בלבו.

פלימו אמר:

כל עצמו אינו בודק מפני הסכנה".

מאי "סכנה"?

אי נימא: סכנת כשפים - כי אישתמיש היכי אישתמיש?

התם - כי אישתמיש ימא ונהורא, ולא מסיק אדעתיה.

הכא - ליליא ושרגא הוא, ומסיק אדעתיה.

והאמר רבי אלעזר:

שלוחי מצוה אינן ניזוקין!

היכא דשכיח היזקא - שאני.

שנאמר: "ויאמר שמואל: איך אלך ושמע שאול והרגני?

ויאמר ה' עגלת בקר תקח ביִדך"¹ (שמואל א טו, ב).

¹ ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח ביִדך ואמרת לזבוח לה' באתי

27. ח, ב

רפ"י

בני בי רב. תלמידים הצריכים לרבם עדיין קרו בני רב:
דדיירו בבאגי. בכפרים שבבקה ובלעיז קנפייא {מישור, שדה פתוח, איזור של שדות}:
מהו למיתי קדומא וחשוכא. השכם והערב קודם עלות השחר ומשתחשך כלום יש להם לירא מן המזיקים:
ועל צוארי. יהא עונש הזיקן דודאי לא יזוקו שהמצוה מגינה עליהם:
ניזיל. לאושפיזא משתחשך מאי כלום יכולין לסמוך על המצוה אף בחזרה או לא:
כלפי שאמרה תורה. מתוך שאמרה תורה כך אנו למדים שהבטיחו הכתוב שלא יזקו ממונו וכל שכן גופו דאין דרכו לזוק דאדם אית ליה מזלא ואינו מהיר להיות ניזק בגופו:
כדרי אמי. קרא קמא לכדרי אמי אתא:

בעו מיניה מרב:
 הני בני בי רב דדיירי בבאגא,
 מהו למיתי קדמא וחשוכא לבי רב?

אמר להו:
 ניתו עלי ועל צוארי.

ניזיל מאי?

אמר להו:
 לא ידענא.

איתמר:
 אמר רבי אלעזר:
 שלוחי מצוה אינו ניזוקין לא בהליכתו ולא בחזירתו.

כמאן?

כי האי תנא, דתניא:
"איסי בן יהודה אומר:
כלפי שאמרה תורה: "ולא יחמד איש את ארצו"² (שמות לד, כד),
 מלמד שנתא פרדה רועה באפר ואין חיה מזיקתה,
 תרנגולתה מנקרת באשפה ואין חולדה מזיקתה.
 והלא דברים קל וחומר; ומה אלו שדרכו לזוק - אינו ניזוקין,
 בני אדם שאין דרכו לזוק - על אחת כמה וכמה.
 אין לי אלא בהליכה, בחזרה מניין?
 תלמוד לומר: **"ופנית בבקר והלכת לאהלך"**³ (דברים טז, ז),
 מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום".

וכי מאחר דאפילו בחזירה, בהליכה, למה לי?

לכדרבי אמי,
 דאמר רבי אמי:
 כל אדם שיש לו קרקע - עולה לרגל,
 ושואין לו קרקע - אין עולה לרגל.

² ולא יחמד איש את ארצו בעלותה ליראות את פני ה' אלוהיך שלש פעמים בשנה
³ ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלוהיך בו ופנית בבקר והלכת לאהלך

28. ח, ב

כ"י

פירות גינזור. מתוקין מאד כדאמר'י בברכות (דף מד.) והיינו כינרת שם מדינה בארץ ישראל:

אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק:

מפני מה אין פירות גינזור בירושלים?

כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים:

אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינזור בירושלים דיינו,

נמצאת עליה שלא לשמה.

"כיוצא בו אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי:

מפני מה אין חמי טבריא בירושלים?

כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים: אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו,

ונמצאת עליה שלא לשמה".

29. ח, ב

רש"י

מרתף מאן דכר שמיה. לפוטרו מן הבדיקה דקא מתמה תנא קמא ואמר ובמה אמרו: **הכי קאמר.** דקתני רישא כל מקום שאין מכניסין כו' ואמרי לעיל כל מקום לאיתויי מאי לאיתויי אוצרות יין ושמן ומשום הכי אמרי ובמה אמרו לקמן צריך בדיקה ומפרש במקום שמכניסין בו חמץ והיכי דמי כגון במסתפק:

"ובמה אמרו שתי שורות [במרתף]?"
מקום שמכניסין בו חמץ".

"מרתף" - מאן דכר שמיה?

הכי קאמר:

כל מקום שאין מכניסין בו חמץ - אין צריך בדיקה, ואוצרות יין ואוצרות שמן - נמי אין צריך בדיקה, ובמה אמרו שתי שורות במרתף? מקום שמכניסין בו חמץ, ובמסתפק.

30. ח, ב

רפ"י

שתי שורות שאמרו. בית שמאי (אומרים) מן הארץ ועד שמי קורה דרך האוצרי יין לסדר חביותיהן שורות שורות עד שממלאין כל קרקע המרתף וחוזרין ומניחין חבית על חבית כשורות תחתונות עד הקורה ואמרי בית שמאי שאותן שתי שורות חיצונות אותה שרואה את הפתח על פני רוחב כל המרתף והשורה שלאחריה צריך לבדוק מן הארץ עד התקרה:

שמי קורה. כמו שמי השמים (תהלים קמת):

ור' יוחנן אמר. שתי שורות שאמרו בית שמאי היא שורה חיצונה מן הארץ ועד תקרה וחוזר ובודק כל החביות העליונות על פני כל ארכו ורחבו של מרתף שאף היא נקראת שורה אם באת למנות מלמעלה למטה:

גאם. היא גימ"ל יונית ועשויה כמין כף שלנו פתוחה שורה אחת כמין גאם היינו שורה בזקיפה ושורה עליונה בשכיבה כאדם הבודק כותל הבית מבחוץ והגג:

הרואה את הקורה. דהיינו כל גג השורות:

שלפנים הימנה. של חיצונה: **ושלמטה הימנה.** של עליונה אינה צריכה בדיקה:

"בית שמאי אומרים:

שתי שורות [על פני כל המרתף].

אמר רב יהודה:

שתי שורות שאמרו - מן הארץ ועד שמי קורה.

ורבי יוחנן אמר:

שורה אחת כמין גאם.

תניא כוותיה דרב יהודה,

תניא כוותיה דרב יוחנן.

תניא כוותיה דרב יהודה:

"בית שמאי אומרים:

שתי שורות על פני כל המרתף,

ושתי שורות שאמרו מן הארץ ועד שמי קורה".

תניא כוותיה דרב יוחנן:

"שתי שורות על פני כל המרתף - חיצונה רואה את הפתח,

ועליונה רואה את הקורה, שלפנים הימנה,

ושלמטה הימנה, אין צריך בדיקה".

31. ח, ב

רס"י

בית הלל אומרים כו'. מתניי קא נסיב:
עליונה ושלמטה הימנה. האי המרתף קאמר כדאמר ר' יוחנן אליבא דבית שמאי אלא שורת חבית אחת על פני רוחב כל המרתף ולא מן הארץ ועד הקורה אלא אותה שורה הרואה את הפתח ואת הקורה: **ושלמטה הימנה.** ועוד שורת חבית אחת למטה מן העליונה היא משורה הזקופה כנגד הפתח והאי פתח לאו כנגדו ממש קאמר אלא הכותל שהפתח בו קרי הכי:
עליונה ושלפנים הימנה. בגג החבית בודק שתי שורות על פני כל המרתף:
מאי טעמא דרב. דלא בעי למימר עליונה ושלפנים הימנה כמשמעותיה דמתניתין דהא מתניתין עליונות קתני:
דייק חיצונות. ואותה שלפנים לאו חיצונה היא וקא סבר רב דתנא דמתני' בחיצונות דק בלישניה אבל בעליונות לא דק בלישניה:
תתאי דתתיתא. כגון שלישית ושתחתיה:
ושמואל דייק עליונות. והא של מטה לאו עליונה היא:

"בית הלל אומרים: שתי שורות החיצונות שהן העליונות".

אמר רב:
 עליונה ושלמטה הימנה.

ושמואל אמר:
 העליונה ושלפנים הימנה.

מאי טעמא דרב?

דייק "חיצונות".

והא "עליונות" קתני!

למעוטי תתאי דתתיתא.

ושמואל אמר:
 עליונה ושלפנים הימנה.

מאי טעמא?

דייק "עליונות".

והא "חיצונה" קתני!

למעוטי גויאתא דגויאתא.

רבי חייא תני כוותיה דרב,
 וכולהו תנאי תנו כוותיה דשמואל.

והלכתא כוותיה דשמואל.

32. ט, א-ב

ר"ט

מתני'

אין חוששין שמא גיררה חולדה כו'. אין חוששין כשבדק זוית זו ובא לבדוק זו שמא בתוך שבת לבדוק זו גיררה חולדה חמץ למקום הבדוק וצריכנא לחזור ולבדוק: שאם כן. שבאת לחוש לכך הרי גם מחצר לחצר יש לומר כך אני בדקתי קודם לחבירי ולאחר בדיקתי הביאה חולדה חמץ מחצר חבירי לחצרי ואין לדבר סוף ולא חצר ממש קאמר אלא כל בתי החצר קרוי חצר:

גמ'

הא חזינן. שהביאתו לכאן חיישינן שמא עדיין הוא כאן וצריך לבדוק ואמאי נימא אכלתיה: מי לא תנן. במסכת אהלות מדורות העובדי כוכבים טמאין מפני שקוברין נפליהם בבתיהם והעכו"ם מטמאין במיתתן אף באהל לרבנן ולר"ש בן יוחי נמי דאמר קברי העובדי כוכבים אינם מטמאין במגע ומשא מודה הוא דלא אימעוט אלא מטומאת אהל דלא מקרו אדם: וכמה ישהה הנכרי במדור ויהא המדור צריך בדיקה לכשיצא העכו"ם וירצה ישראל לדור בו:

מ' יום. כדי יצירת הולד:

ואע"פ שאין עמו אשה. לפי שחשוד הוא על הזנות:

וכל מקום שחזיר וחולדה יכולין להלוך אין צריכין בדיקה. שאם הושלך שם חטטוהו ואכלוהו:

הא. דאהלות בבשרא מיירי הלכך ודאי אכלוה דלא משתיירא:

האי מאי. כלומר מאי קושיא אי"נ אורחא דמשיירי בבישרא ליכא לן למיחש התם מידי דהתם חששא בעלמא הוא אימור הוה אימור לא הוה הלכך היכא דשכיחא חולדה תלינן לקולא ואמרי' אם תמצא לומר הוה אימור אכלתיה וספק אכילה יכול להוציאנו מידי ספק השלכה אבל הכא גבי חמץ דקשיא לך היכא דחזינן דגררה נמי נימא אכלתיה ודאי הוה. מי יימר דאכלתיה. הוי ספק ביעור ודאי חמץ היה כאן ואין ספק היתר מוציא את הבית הזה מידי ודאי איסור:

מגורה. גורן:

בני יומן. דנכרין הן שהיום נתמרחו:

והא הכא. דכיון דממורחין הן והרי הן בבית דכל מגורה בבית היא:

ודאי טבילי. דהא נגמרה מלאכתן וראו פני הבית וחל שם טבל עליהן משעה שראה פני הבית ספק עישרן חבר זה ספק לא עישרן ואתי ספק זה ומוציא פירות הללו מידי ודאי טבל משום דרוב חברים מעשרין הם מיד קודם שניחם מתחת ידו: התם ודאי וודאי הוא. כי היכי דפשיטא לן דטבילי מעיקרא הכי נמי פשיטא לן דעשרינהו ואין גמגום והילוך אחר הרוב בדבר אלא חזקה ודאי על כל החברים:

ואי בעית אימא ספק וספק הוא. כי היכי דמספקא לן אי לא עשרינהו הכי נמי איכא לספוקי אי חל עלייהו שם טבל מעולם אי לא ומעיקרא אימור לא טבול ואע"פ שהן ממורחין ובתוך הבית אימור עבד להו כדרי' אושעיא שהכניסה לבית במוץ שלה ואחר כך דש וממרח וחובת הטבל חלה בראיית פני הבית בבבא מציעא בהשוכר (דף פח:): וזה בראיית פני הבית לא נגמרה מלאכתן לחול עליו שם טבל וכשגמר מלאכתן כבר בתוך הבית הוא ואין אלו פני הבית אלא כשנכנס דרך פתחים כדתניא חסידים הראשונים היו מכניסים פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר עכשיו מכניסין דרך גגות דרך חצרות וקרפיפות לבית כדי לפוטין הלכך לא חייל עלייהו שם טבל ומותר היורש הזה לאוכלן אכילת קבע ולא תימא נהי דלא חייל עלייהו טיבלא לאכילת עראי אכילת קבע מיהא ליתסרו דהא דמיתסרא אכילת קבע קודם קביעות גורן וגמר מלאכה מדרבנן הוא וגבי איסור דרבנן סמכינן אחזקת חבר שעשרן:

ט, א

משנה

אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום. דאם כן - מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר סוף.

גמרא

טעמא דלא חזינא דשקל, הא חזינא דשקל - חיישינן, וקבי בדיקה.

ואמאי?

נימא אכלתיה!

מי לא תנן:

"מדורות הגוים טמאים.

וכמה ישהה במדור, ויהא המדור צריך בדיקה?

ארבעים יום.

ואף על פי שאין לו אשה.

וכל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלוך - אינו צריך בדיקה" (אהלות יח, ז-ח)!

אמר רבי זירא:

לא קשיא:

הא - בבשר,

והא - בלחם.

בבשר - לא משיירא.

בלחם - משיירא.

אמר רבא:

האי מאי?

בשלמא התם אימור הוה, אימור לא הוה

ואם תמצא לומר הוה אימור אכלתיה.

אבל הכא - דודאי, דחזינא דשקל, מי יימר דאכלתיה?

הוי ספק וודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי.

ואין ספק מוציא מידי ודאי!?

והא תניא:

"חבר שמת,

והניח מגורה מליאה פירות,

ואפילו הו בני יומן - הרי הו בחזקת מתוקניו".

והא הכא דודאי טבילי הני פירי, וספק מעושרין וספק לא מעושרין,

קאתי ספק ומוציא מידי ודאי!

התם - ודאי וודאי הוא,

דודאי מעשרי, כדרבי חנינא חוזהא.

דאמר רבי חנינא חוזהא:

חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

ואיבעית אימא:

ספק וספק הוא,

דילמא מעיקרא אימור דלא טבילי כרבי אושעיא.

רש"י

כדי שתהא בהמתו אוכלת. ואפילו קבע דכל זמן שאין שם גורנו של טבל עליו אינו אוסר באכילת עראי וכל אכילת בהמה לא גזרו עלה משום אכילת קבע דתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן המעשרות עד שימרח אבל למאכל אדם נהי דלא טביל מדאורייתא מיהו אפילו קודם מירוח אסרו לאכול קבע בכולי גמרא:
מציק. איניש אלמא וישראל הוה:

ובא כהן והציץ. על שפת הבור: **לידע אם זכר אם נקבה.** וכהן קרוב או מבני הבית היה ושלחוהו שם להגיד לאמו מה טיבו ותבחין בין טומאת וטהרת זכר לימי טומאת וטהרת נקבה ולא נזכר אותו כהן על אזהרת לנפש לא יטמא והציץ בו בבור והנפל לא ראה וטיהרוהו ממאהיל על המת:

שחולדה וברדלס מצויין שם. וסתם חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגיררוהו לחורן ולא האהיל:

רוח הפילה. שפיר מלא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הוצרך שמא רוח הוא ואגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם אראה שהוא וולד צריכני לראות אם זכר אם נקבה:

ודאי גררוהו. מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא חיישינן דנהי דודאי אכלה לא אמר אבל גיררוהו לחור שלהן אמר:

ברדלס. אלנמי"ס פוטוישיי {בואש [ברור שרש"י הבין כי מדובר בחיה מסוג החולדה, הגוררת מזונות מהביתם, ולא יכול לזהות אותה עם ה"ברדלס" המקובל, שאינו מצוי בצרפת]}:

דאמר רבי אושעיא: מערים אדם על תבואתו, ומכניסה במוץ שלה, כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר.

וכי אין ספק מוציא מידי ודאי?! והתניא:

"אמר רבי יהודה:

מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון, שהטילה נפל לבור,

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא,

ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו,

מפני שחולדה וברדלס מצויין שם."

והא הכא דודאי הטילה, וספק גררוהו, וספק לא גררוהו ההיא שעתא, קאתי ספק ומוציא מידי ודאי!

לא תימא "שהטילה נפל לבור",

אלא אימא: "שהפילה כמין נפל לבור",

והוי ספק וספק.

והא: "לידע אם זכר הוא אם נקבה היא" קתני!

הכי קאמר:

לידע אם רוח הפילה, אם נפל הפילה,

ואם תמצא לומר נפל הפילה, לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא.

ואיבעית אימא:

התם - ודאי ודאי הוא, כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גררוהו בההיא שעתא.

נהי דשיורי משירא,

מיגרר מיהת ודאי גררום בההיא שעתא.

לישנא אחרינא:

נהי דודאי אכלום לא אמרינן,

ודאי גררוהו לחורייהו אמרינן.

33. ט, ב

["אין חוששין שמא גירדה חולדה מבית לבית וממקום למקום"]

ומי אמרינו: "אין חוששין שמא גרדה חולדה?"

והא קתני סיפא:

"מה שמשייר יניחנו בצנעה,

שלא יהא צריך בדיקה אחריו!"

אמר אביי:

לא קשיא:

הא - בארבעה עשר,

והא - בשלשה עשר.

בשלשה עשר - דשכיח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא.

בארבעה עשר - דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי, מצנעא.

אמר רבא:

וכי חולדה נביאה היא!?

דידעא דהאידינא ארביסר, ולא אפי עד לאורתא, ומשיירא ומטמרא!?

אלא, אמר רבא:

מה שמשייר - יניחנו בצנעה,

שמא תטול חולדה בפנינו, ויהא צריך בדיקה אחריו.

תניא פותיה דרבא:

"הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה ביצד יעשה?"

מה שמשייר - יניחנו בצנעה,

שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו,

ויהא צריך בדיקה אחריו."

רב מרי אמר:

גזירה שמא יניח עשר ומצא תשע.

רש"י

ומה שמשייר. אחר בדיקה מאכילתו יניחנו בצנעה:

בשלשה עשר. רישא דקתני אין חוששין בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה ביי"ד וכיון דלא חזיא החולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירא:

וכי חולדה נביאה היא. לתת לב על כך ולראות את הנולד ויודעת שלא יאפו עוד היום:

ותיטול בפנינו. והיכא דחזינן על כרחיך חיישינן:

וימצא תשע. דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת:

34. ט, ב - י, ב

רס"י

תשע ציבורין כו'. פיסקי הלכות הן:

ואתא עכבר ושקל. ונכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי חמץ שקל וכיון דחזינא צריכין אנו לבדוק או דילמא מצה שקל:

היינו תשע חנויות. דקיימא לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבוע אין הולכין בו אחר הרוב אלא הרי הוא כמחצה על מחצה וספק איסורא לחומרא:

פירש. פרוסה מאחת מן הציבורין לאחת מן הזויות ולא ידענא מהי מינייהו פירש ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית:

היינו סיפא. דמתניתין דתשע חנויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב:

ולקח מאחת מהנה. בתוך החנות ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן וארב לו וקם עליו (בפי בתרא דיומא) (פד:) ובפ"ק דכתובות (טו.):

ובנמצא. בשר הנמצא בקרקע בין החנויות. הלך אחר הרוב דכל דפריש מרובה פריש דכיון דפריש אין כאן תורת קבוע:

שתי קופות. דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתלינן לקולא:

ולפניהן שני סאין. של פירות: **ונפלו אלו לתוך אלו.** הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו:

הרי אלו מותרין. פירות של קופות החולין מותרין לזר כבתחלה אפי' אין בקופה כדי להעלות הסאה באחד ומאה שאנו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תלינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע"ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תלינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמצה לבדוק:

בתרומה דרבנן. בזמן הזה: **ולא ידעינן אי להאי על ואי להאי על.** אי מצרכינן בדיקה לתרוייהו אי לא:

היינו שני שבילין. מהא דתנן גבי שני שבילין מצינו למיפשט: **אחד טמא.** קבר מוטל בו לרחבו וממלא את כולו ואין עובר בו שלא יאהיל:

והלך ועשה טהרות. נגע בטהרות אח"כ:

והלך בשני. יודעין הן שבשביל שהלך זה לא הלך זה דהשתא ודאי אחד מהן טמא:

תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ואתא עכבר ושקל. ולא ידעינן אי מצה שקל, אי חמץ שקל?

היינו תשע חנויות.

פירש, ואתא עכבר ושקל, היינו סיפא, דתניא⁴:

"תשע חנויות, נוולן מוכרין בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה. ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספיקו אסור. ובנמצא - הלך אחר הרוב."

שני ציבורין,

אחד של מצה ואחד של חמץ.

ולפניהם שני בתים,

אחד בדוק ואחד שאינו בדוק.

ואתו שני עכברים,

אחד שקל מצה, ואחד שקל חמץ.

ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל,

היינו שתי קופות.

דתניא⁵:

"שתי קופות, אחת של חולין ואחת של תרומה. ולפניהן שני סאין, אחד של חולין ואחד של תרומה. ונפלו אלו לתוך אלו, - מותרין. שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, ותרומה לתוך תרומה נפלה."

אימור דאמרינן: **"שאני אומר"**

בתרומה דרבנן,

בחמץ דאורייתא - מי אמרינן?!

אטו בדיקת חמץ דאורייתא?!

דרבנן היא!

מדאורייתא בביתול בעלמא סגי ליה.

יא

צבור אחד של חמץ,

ולפניו שני בתים בדוקין,

ואתא עכבר ושקל, ולא ידעינן אי להאי על, אי להאי על.

היינו שני שבילין,

דתנן:

"שני שבילין,

אחד טמא, ואחד טהור.

והלך באחד מהן.

ועשה טהרות.

ובא חבירו והלך בשני, ועשה טהרות.

רבי יהודה אומר:

⁴ ע"פ מסורת הש"ס אין משנה כזאת.

⁵ ע"פ מסורת הש"ס אין משנה כזאת.

רפ"י

אם נשאלו. כל אי' לחכם ספקו בפני עצמו טהור ואין בי"ד יכול לטמאו כדקיימא לן בספק טומאה ברה"ר ספקו טהור ואם באו בבת אחת הואיל ובהוראה אחת יש לנו לומר טמאין או טהורין אי אפשר לנו לומר להם טהורים אתם שהרי האחד ודאי טמא ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין גרס:

בזה אחר זה דברי הכל טהורין. אע"פ שכל אחד אומר לפנינו כך היה המעשה שלי ושל חברי אבל איני נשאל אלא על עצמי מה תהא עלי:

עליו ועל חבריו. מה תהא על שנינו ר' יוסי מדמי להו לבת אחת ואע"פ שאין שניהן לפניך צריך אתה הוראה אחת לשניהן או טמאין אתם או טהורין אתם והרי אין אתה יכול לומר טהורין אתם:

ר' יהודה מדמי להו לזה אחר זה. הואיל ואין כאן שואל אלא אחד משיבין לו טהור אתה שהרי ספק ביאה הוא ומעצמו יבין שאף חבריו כמוהו אבל כששניהן שואלין בתוך כדי דיבור צריך אתה להשיב לשניהן כאחד וגבי בתים נמי אם באו לשאול זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד אי אתה צריך לבדוק דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא ואמרינן ספקו מותר ואי בבת אחת באו שניהן צריכין בדיקה:

ספק על ספק לא על. ראה עכבר שנטל חמץ בחצר והבית בדוק ואין יודע אם נכנס או לא נכנס:

בקעה. הרבה שדות הסמוכים יחד קרי בקעה:

בימות הגשמים. הויא בקעה רשות היחיד לטומאה מפני שכבר צמח הזרע ואין רשות לכל אדם ליכנס לה וק"ל ספק טומאה ברשות היחיד ספקו טמא: **בשדה פלונית**. כלומר באחת השדות ויודעין אנו באיזו היא וכל שדה ושדה מסויימת במצריה:

במקום הלז. בבקעה זו:

וחכמים מטמאין. דהויא ליה ספק טומאה ברה"י ור"א לא חשיב לה ספק טומאה אא"כ נכנס לשדה אבל אינו יודע אם האהיל אם לא אבל השתא הוה ליה ספק ספיקא וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא:

על. העכבר נכנס לבית לפנינו ובדק בעל הבית אחריו ולא אשכח:

כל דבר שבחזקת טומאה. במסכת נדה גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורין בדקו אחד מהן ונמצא טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ומצאן טהורין הן טהורין והשלישי טמא שלשתן ומצאן טהורים כולן טמאים שהיה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה לעולם היא בטומאתה עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק בקרקע וחופר עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה שלא זזה ממקומה לעולם ואם לא מצא תולין ואומרים בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה וגבי בדיקת חמץ אפילו לר"מ אמרינן עכבר אכלה דבדיקת חמץ דרבנן:

על ובדק ואשכח. נכנס העכבר בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ואשכח פרוסה ואינו יודע אם זו היא אם לאו:

אבד בה קבר. אין יודע היכן מקומו: **נמצא בה קבר**. לאחר זמן ואין יודע אי זהו קבר האבוד בה:

אם נשאלו, זה בפני עצמו, וזה בפני עצמו - טהורין, שניהן בבת אחת - טמאין.

רבי יוסי אומר:

בין כך ובין כך - טמאין (טהרות ה, ה).

אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן:

בבת אחת - דברי הכל טמאין.

בזה אחר זה - דברי הכל טהורין.

לא נחלקו אלא בבא להשאל עליו ועל חבריו.

רבי יוסי מדמי ליה לבת אחת,

ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה.

ספק על, ספק לא על.

היינו בקעה,

ובפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן.

דתנן:

"הנכנס לבקעה בימות הגשמים,

וטומאה בשדה פלונית,

ואמר אחד: הלכתי במקום הלז,

ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי.

רבי אליעזר מטהר,

וחכמים מטמאין.

שהיה רבי אליעזר אומר:

ספק ביאה - טהור,

ספק מגע טומאה - טמא (טהרות ו, ה).

על ובדק ולא אשכח.

פלוגתא דרבי מאיר ורבנן,

דתנן:

"היה רבי מאיר אומר:

כל דבר שבחזקת טומאה,

לעולם הוא בטומאתו, עד שיודע לך הטומאה היכן היא.

וחכמים אומרים:

בודק עד שמגיע לסלע, או לקרקע בתולה (נדה סא, א).

על, ובדק ואשכח.

פלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל.

דתניא:

"שדה שנאבד בה קבר,

הנכנס לתוכה - טמא.

נמצא בה קבר - הנכנס לתוכה טהור,

שאני אומר: קבר שאבד הוא קבר שנמצא,

דברי רבי.

ורבן שמעון בן גמליאל אומר:

תיבדק כל השדה כולה."

רס"י

הניח מנה. של מעשר שני: **מעורבין.** ומביא סלעים בשוה מנה ואומר כל מקום שהן מעות מעשר שני הרי הן מחוללים על הסלעים הללו ומעלה הסלעים לירושלים:
הכל חולין. שהמנה נטל ואלו הובאו אחרי כן וגבי חמץ נמי לרבנן הטי' (נמי) שהניח אינן כאן וצריך לבדוק כל הבית שמא גרום חולדות והעשר הנמצאות איש אחר הביאן כאן:
היינו סיפא. לרבי (מאיר) [דאמר] זה הנמצא זהו א' מן הראשונים הכא נמי א"צ לבדוק ולחזר אלא על הפרוסה האבודה ולרבנן צריך לחזר אחר כולן שאין כאן א' מן הראשונים:
הבית טמא. כל כלי הבית טמאין שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ומשמש בכל כלי הבית:
זוית מאן דכר שמייה. פתח באבדו וסיים בנמצא בזוית אחרת:
חסורי מחסרא והכי קתני. שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ולקחו לאבוד וגבי מצא בזוית אחרת שמא אדם טמא הניחו שם רבן שמעון כו' וגבי חמץ נמי לרבנן חוששין שמא עכבר עשה וכיון דחוששין לעכבר יש לחוש נמי לא זהו אלא אחר ולרבן שמעון תולין באדם עצמו שהוא עשה ושכח וא"צ בדיקה:

הניח תשע ומצא עשר.

פְּלוּגְתָא רבִּי וְרַבָּנָן.
 דְּתַנִּיא:

"הניח מנה, ומצא מאתיים,
 חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה,
 דברי רבי.
 וחכמים אומרים:
 הכל חולין".

הניח עשר ומצא תשע.

היינו סיפא.
 דְּתַנִּיא:

"הניח מאתיים ומצא מנה - מנה מונח, ומנה מוטל,
 דברי רבי.
 וחכמים אומרים:
 הכל חולין".

יב

הניח בזוית זו, ומצא בזוית אחרת.

פְּלוּגְתָא דְרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן,
 דְּתַנִּיא:

"קִרְדוֹם שְׂאֵבֵד בְּבֵית - הַבֵּית טָמֵא,
 שְׂאֵנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנָס לְשֵׁם וְנִטְלוּ.
 רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
 הַבֵּית טָהוֹר,
 שְׂאֵנִי אוֹמֵר: הַשְּׂאִילוֹ לְאַחַר וְשָׁכַח, אוֹ שְׁנִטְלוּ מִזְּזוּיֵת זוֹ וְהֵנִיחַ בְּזוּיֵת הָאַחֶרֶת וְשָׁכַח".

"זוית" מאן דכר שמייה?

חסורי מחסרא, והכי קתני:

"קִרְדוֹם שְׂאֵבֵד בְּבֵית - הַבֵּית טָמֵא,
 שְׂאֵנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנָס לְשֵׁם וְנִטְלוּ.
 אוֹ לְשֵׁהֵנִיחוּ בְּזוּיֵת זוֹ, וּמִצְאוּ בְּזוּיֵת אַחֶרֶת - הַבֵּית טָמֵא,
 שְׂאֵנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנָס לְשֵׁם וְנִטְלוּ מִזְּזוּיֵת זוֹ וְהֵנִיחוּ בְּזוּיֵת אַחֶרֶת.
 רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
 הַבֵּית טָהוֹר,
 שְׂאֵנִי אוֹמֵר: הַשְּׂאִילוֹ לְאַחַר וְשָׁכַח, אוֹ שְׁנִטְלוּ מִזְּזוּיֵת זוֹ וְהֵנִיחַ בְּזוּיֵת זוֹ וְשָׁכַח".

35. י, ב

רס"י

ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה. ואין תולין הככר בו שאין דרכו של עכבר לפרר ולא זהו ככר שהכניס העכבר: אם תמצא לומר היינו האי כו'. דאי פשטת ליה דחיישינן דילמא אחרינא הואי תו לא צריכנא למיבעי שחור ולבן אבל אי פשטת ליה דלא חיישינן אכתי שחור ולבן מיבעיא לן: ארמוייה. השליכו ממנו ונטלו הוא וחבירו בחגיגה (ד' טו:). אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מן ידי: לדידיה הוה שקיל ליה. את העכבר עצמו היה מביא: ככר ועכבר בפי חולדה. עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצא' כשנכנס בו לבדוק ובפיה ככר מכאן ועכבר מכאן:

אמר רבא:

עכבר נכנס, וככר בפיו, ונכנס אחריו ומצא פירורין - צריך בדיקה, מפני שאין דרכו של עכבר לפרר.

ואמר רבא:

תינוק נכנס וככר בידו, ונכנס אחריו ומצא פירורין - אין צריך בדיקה, מפני שדרכו של תינוק לפרר.

בעי רבא:

עכבר נכנס וככר בפיו, ועכבר יוצא וככר בפיו, מהו?

מי אמרנו: היינו האי דעל, והיינו האי דנפק. או דילמא: אחרינא הוא.

אם תמצא לומר: היינו האי דעל והיינו האי דנפק, עכבר לבן נכנס וככר בפיו, ועכבר שחור יוצא וככר בפיו - מהו? האי ודאי אחרינא הוא, או דילמא ארמויי ארמיה מיניה?

ואם תמצא לומר: עכברים לא שקלי מהדדי, עכבר נכנס וככר בפיו, וחולדה יוצאה וככר בפיה - מהו? חולדה ודאי מעכבר שקלתיה. או דילמא: אחרינא הוא. דאם איתא דמעכבר שקלתיה, עכבר בפיה הוה משתפח.

ואם תמצא לומר: אם איתא דמעכבר שקלתיה, עכבר בפיה הוה משתפח, עכבר נכנס וככר בפיו, וחולדה יוצאה וככר בפיה חולדה - מהו?

הכא ודאי איהו הוא,

או דילמא: אם איתא דאיהו ניהו, ככר בפיו עכבר משתפח הוה בעי אישתכוחי. או דילמא: משום ביעתותא הוא נפל, ושקלתיה.

תיקו.

36. י, ב

רש"י

כבר בפי נחש. בעיא באנפי נפשה היא ולא דמי להנדך דלעיל ולייג את"ל:
לא אטרחווהו. ויבטל בלבו:
בממוניה. לשכור חבר:

בעי רבא:
כפר בשמי קורה,
צריך סולם להורידה או אין צריך?

מי אמרין: כולי האי לא אטרחווהו רבנן, כיון דלא נחית מנפשיה לא אתי למיכלה.
 או דילמא: זימנין דנפל ואתי למיכלה.

ואם תמצוי לומר: זימנין דנפל ואתי למיכלה,
 כבר בבביר - צריך סולם להעלותה או אין צריך?

הכא - ודאי דלא עבידא דסלקא מנפשה,
 או דילמא: זימנין דנחית למעבד צורכיה, ואתי למיכליה.

אם תמצא לומר: זימנין דנחית לצורכיה ואתי למיכלה,
 כבר בפי נחש - צריך חבר להוציא או אין צריך?

בגופיה אטרחווהו רבנן, בממוניה לא אטרחווהו רבנן.
 או דילמא לא שנא?

תיקו.

מְשָׁנָה

רבי יהודה אומר:

בִּדְקִין אֹר לְאַרְבַּעַ עָשָׂר,

וּבְאַרְבַּעַ עָשָׂר שְׁחָרִית,

וּבְשַׁעַת הַבֵּיעוֹר.

וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים:

לֹא בִדֵּק אֹר לְאַרְבַּעַ עָשָׂר - יְבִדּוּק בְּאַרְבַּעַ עָשָׂר.

לֹא בִדֵּק בְּאַרְבַּעַ עָשָׂר - יְבִדּוּק בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד.

לֹא בִדֵּק בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד - יְבִדּוּק לְאַחַר הַמוֹעֵד.

וְמָה שְׁמֹשִׁיר יִנְיָחוּ בְּצִינְעָא,

כְּדִי שְׁלֹא יְהֵא צְרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו.

גְּמָרָא

מַאי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה?

רַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בַר רַב הוּנָא דְאָמְרִי תַרְוַיְהוּ:

כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַשְּׁבֻתוֹת בְּתוֹרָה:

"וְלֹא יֵרָאָה לָךְ חֶמֶץ וְלֹא יֵרָאָה לָךְ שְׂאֵר"⁶ (שמות יג, ז),

"שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבֵיתְכֶם" (שמות יב, ט),

"אֶף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבֵּיתְכֶם"⁷ (שמות יב, טו).

מְתִיב רַב יוֹסֵף:

"רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

כֹּל שְׁלֹא בִדֵּק בְּשַׁלְשָׁה פְּרָקִים הִלְלוּ - שׁוֹב אֵינוֹ בּוֹדֵק,"

אַלְמָא בְּמַכְאֵן וְאֵילָךְ הוּא דְפִלְגִי!

מִן זוּטְרָא מִתְנִי הַכִּי:

מְתִיב רַב יוֹסֵף:

"רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

כֹּל שְׁלֹא בִדֵּק בְּאַחַד מִשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הִלְלוּ - שׁוֹב אֵינוֹ בּוֹדֵק,"

אַלְמָא בְּ"שׁוֹב אֵינוֹ בּוֹדֵק" הוּא דְפִלְגִי.

אַלְא, רַבִּי יְהוּדָה נָמִי, אִם לֹא בִדֵּק קְאָמֵר, וְהִכָּא בְּהָא קְמִיפְלָגִי:

מִן סְבַר: מִקְמֵי אִיסוּרָא - אֵין, בְּתַר אִיסוּרָא - לֹא,

גְּזִירָה דִּילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינֵיהּ.

וְרַבְּנָן סְבָרִי: לֹא גְזָרִינָן.

37. י, ב

רַש"י

מתני'

בתוך המועד. בשעה ששית

שהוא מועד הביעור:

לאחר המועד. משש שעות

ולמעלה עד שתחשך:

גמ'

שלש השבתות. שלש לשונות

של השבתה ראיה מציאה

והשבתה:

אלמא במכאן ואילך הוא

דפליגי. ולא במידי אחרינא דר'

יהודה לא מצריך שלש בדיקות

אלא הכי קאמר או אור

לארבעה עשר או שחרית או

בשעה ששית ורבנן אמרי אם לא

בדק בתוך המועד יבדוק

לאחריו:

ומר זוטרא מתני. בהדיא באחד

משלשה פרקים:

לבתר איסורא. לא יבדוק

דגזרין דילמא איידי דעסיק

ביה אתי למיכל מיניה:

⁶ מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך

⁷ שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם

38. י, ב - יא, ב

רס"ז

משקרב העומר. בו ביום יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מן החדש למכור וקודם י"ט נקטף ונטחן ונתייבש הקלי בתנור:

שלא ברצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעסקי ביה אתי למיכל מיניה:

ר' יהודה אומר כו' מתוך שלא התרתה לו. קצירה כדרך כל השנה אלא בידיים קוטפין המלילות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן שהוא תחלה לקצירה זכור הוא את איסור החדש על ידי שינוי המעשה ולא אתי למיכל:

טחינה והרקדה. שהרי קמח תנינא דהיה בידיים וכשטחנהו והרקידוהו איזה שינוי היה שם דלא ליתי למיתב לפומיה ההיא שעתא:

ומשינין טחינה. לא היו טוחנין אותו ברחים של מים אלא ברחים של יד דהוי שינוי לזכרון:

על גבי נפה. לצד התחתון של נפה הופך הנפה על פניה:

אלא הא דתנן. במנחות קוצרין בית השלחין כדרך חול קודם לעומר:

ושל בית העמקים. תבואה הגדילה בין העמקים וטעמא מפרש התם כתוב אחד אומר וקצרתם את קצירה והבאתם אלמא מותר לקצור קודם לעומר וכתוב אחד אומר עומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קציר הא כיצד ממקום שאתה מביא עומר אי אתה קוצר קודם לו וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קוצר ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין סולת למנחה לא מבית הזבלין ולא מבית השלחין ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן אינה מן המובחר:

מאי איכא למימר. הא ליכא התם שינוייה דהא קוצרין קתני ובמגל ולא גזרינן דילמא אתי למיכל ואוקמיה לההיא כר' יהודה במסכת מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עא.) מדקתני סיפא אנשי יריחו קוצרין לפני העומר כו' ולא מיחו בידם חכמים ואמרינן מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודה:

חדש מנדל בדילי מיניה. שהרי לא הורגלו לאוכלו כל השנה ואין למודין לפשוט יד להושיט לפיהם אבל חמץ למודין הן בכך כל השנה:

דרבנן אדרבנן לא קשיא. בתמיה דלא משנית אלא לר' יהודה והא דרבנן נמי קשיא דבמתני' לא גזרינן והתם קתני שלא ברצון חכמים דמשמע דגזר ר' מאיר דהוא מבני פלוגתיה דילמא אתי למיכל:

הוא עצמו מחזר עליו לשורפו. אע"ג דבעלמא גזרינן בדבר שעסוק בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו כל עסקו זה בחמץ אינו אלא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה:

מיכל קא אכיל מיניה. בתמיה: **קמח וקלי תנן.** ואין אלו ראויין לאכילה: **מקלי ואילך.** לאחר שנתייבש בתנור אין ראוי לאכול:

מעיקרא. בעודו רך בקליות קודם שתייבש מאי איכא למימר:

וכי תימא. זכור הוא ע"י הקיטוף כדשני רבא לעיל בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר:

אלא בדותא. וטעמא דר' יהודה משום דבדילא מיניה וחמץ לא בדיל מיניה שרגיל בו כל שעה:

ומי גזר רבי יהודה: "דילמא אתי למיכל מיניה?" והא תנן:

"משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי שלא ברצון חכמים הן עושין, דברי רבי מאיר."

יא,א

רבי יהודה אומר:

ברצון חכמים היו עושין (מנחות סז:).

לא קא גזר רבי יהודה דילמא אתי למיכל מיניה!

אמר רבא:

שאני 'חדש', מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף, הוא זכור.

אמר ליה אבוי:

תינח בשעת קטיפה,

טחינה והרקדה - מאי איכא למימר?

הא לא קשיא:

טחינה - ברחיאי דיד,

הרקדה - על גבי נפה.

אלא הא דתנן:

"קוצרין בית השלחים ושבעמקים, אבל לא גודשין" (מנחות עא,א).

ואוקימנא כרבי יהודה, מאי איכא למימר?

אלא אמר אבוי:

חדש - בדיל מיניה,

חמץ - לא בדיל מיניה.

אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא,

דרבנן אדרבנן לא קשיא?!

אלא, אמר רבא⁸:

דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא:

כדשינון דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא,

הוא עצמו מחזר עליו לשורפו, מיכל קאכיל מיניה?!

רב אשי אמר:

דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא:

"קמח וקלי" תנן

הא דרב אשי בדותא היא,

התינח מקלי ואילך,

מעיקרא עד קלי - מאי איכא למימר?

וכי תימא: על ידי קיטוף כדרבה - אלא: **"קוצרין בית השלחים ושבעמקים, ואוקימנא כרבי יהודה, מאי איכא למימר?"**

אלא דרב אשי בדותא היא.

⁸ הוספה על פי הגהות הב"ח

רס"י

כל נר שבגמרא היינו הכלי. קרוישי"ל
{ קרוישי"ל: מנורה }:

מנטפת: טיפין דקות כשהפתילה
מבערת:

ואפי' היא של חרס. אותה שפופרת
דמאיסא אפי"ה אסור דילמא אתי
למיכל מינה ותניא הנותן שמן לנר חייב
משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב
משום מכבה:

ור' יהודה מתיר. ואע"ג דשמן הכל
תדירין בו ודרבנן אדרבנן ליכא
לאקשוויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ
משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו:

קשר של קיימא. שהוא עשוי שלא
להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת
שבת:

לא יהא קושרו. דהוי קשר של קיימא
אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו
קשירה:

כורך. כריכה בעלמא:

פונדא. אזור חלל:

פסיקייא. פיישול"א {פיישול"א: סרט,
רצועה} שכורכין סביבות שוקיים:

שלא יענבנו. גזירה משום קשירה הואיל
ועסוק בכך:

קשיא דרבנן. דשפופרת אדרבנן דחבל:
שמן. זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי
למיכליה:

קושרין דלי בפסיקייא. דלאו קשר
שעשוי להתקיים הוא דאינו מפסיד
פסיקייא שלו בכך:

אבל לא בחבל. שמא יניחנו שם עולמית:
אי נימא חבל דעלמא. שתשמישו לכך
ואיכא למיחש שמא יניחנו שם:

חבל דגרדי. שאינו ראוי למילוי מים
תמיד ור' יהודה מתיר ולא גזר גבי שבת
כדאוקימנא טעמא דמשום חומרא
דשבת פרשי אינשי מאיסורא דיליה
ונוזרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן
דעניבה קשיא:

ומשינן חבל בחבל מיחלף כו'. והשתא
איתרצו כולו דרבנן גזרו כל היכא
דמיחלף בין בשבת בין בשאר איסורי
הילכך בחדש לפני העומר גזרו וכן
בשפופרת וכן בחבל אבל בחמץ לא
משום דמוזרר עליו לשורפו ובעניבה נמי
לא משום דלא מיחלפא ור' יהודה גזר
בכל מילי דלא בדילי מיניה ובמדי
דבדילי מיניה לא גזר הילכך בחמץ גזר
אבל בחדש בדילי מיניה ובכל הנך דשבת
משום דבדילי מיניה ודקא מחמיר
בעניבה משום דקסבר היא גופא קשירה
היא:

בכור. אסור להטיל בו מום ואפי' לגרום
כדתניא מום לא יהיה בו אין לי אלא
שלא יטיל בו מום מניין שלא יגרום לו
ת"ל כל מום במסכת ביצה (ד' כז):

אין מקיזין דם. אפי' במקום שאינו
עושה בו מום דהיינו בכל מקום שבו אם
אינו חותך ממנו עצם או פוגם שפתו או
אזנו וכל דבר שאינו חוזר לקדמותו הוי
מום אידך לא הוי מום וקא גזר ר'
יהודה אטו מקום שעושה בו מום ואע"ג
דקדשים הכל בדילין מהן מחלוקת ר'
שמעון ור' יהודה בתורת כהנים:

על ממנו. כהן זה בהול על הבכור שלא
ימות:

כ"ש. הואיל ובהול הוא אי לא שרית
ליה במקום שאינו עושה בו מום עובר
על דבריק ועושה ושוב אין נוהר בין
מקום מום לשלא במקום מום דסבור
שהכל שוה:

וכל היכא דלא בדיל מיניה, מי גזר רבי יהודה?
והתנן:

**"לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה בצד הנר,
בשביל שתהא מנטפת,
ואפילו היא של חרס,
ורבי יהודה מתיר"** (שבת כט:)

התם - משום חומרא דשבת מבדיל בדילי.

ורמי דשבת אשבת,

דתניא:

"חבל דלי שנפסק - לא יהא קושרו, אלא עונבו.

רבי יהודה אומר:

כורך עליו פונדא או פסקיא, ובלבד שלא יענבנו."

קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה!

קשיא דרבנן אדרבנן!

דרבנן אדרבנן לא קשיא - שמן בשמן - מיחלף, עניבה בקשירה - לא מיחלף.
דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא - טעמא דרבי יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה,
אלא משום דקסבר רבי יהודה: עניבה גופה קשירה היא.

ורמי רבנן אדרבנן:

דתנן:

"קושרין דלי בפסקיא,

אבל לא בחבל,

ורבי יהודה: מתיר" (שבת ק"ג).

"חבל" דמאי?

אילימא חבל דעלמא - **"ורבי יהודה מתיר"**? קשר של קיימא הוא, דודאי אתי לבטולי!
אלא פשיטא דגרדי,
וגזרו רבנן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא!

אין,

חבל בחבל - מיחלף,

עניבה בקשירה - לא מיחלפא.

וכל היכא דבדיל מיניה, לא גזר רבי יהודה?
והתנא:

"בכור שאחזו דם, אפילו הוא מת אין מקיזין לו דם,

דברי רבי יהודה.

וחכמים אומרים:

יקיז, ובלבד שלא יטיל בו מום!"

התם - מתוך שאדם בהול על ממנו,

אמרין: אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מום, אתי למעבד במקום שעושין בו מום.

ורבנן?

כל שכן, דאי לא שרית ליה כלל אתי למעבד.

ומי אמרינן לרבי יהודה אדם בהול על ממנו?

והתנן:

"רבי יהודה אומר:

אין מקרדין⁹ הבהמה ביום טוב מפני שהוא עושה חבורה, אבל מקרצפין.

וחכמים אומרים:

אין מקרדין, אף אין מקרצפין" (ביצה כג.).

ותניא:

"איזהו קידוד ואיזהו קרצוף?

קידוד - קטנים, ועושים חבורה.

קרצוף - גדולים, ואין עושין חבורה!"

התם - דאי שביק ליה, מיית, אמרינן: אדם בהול על ממונו.

הכא - אי שביק ליה, צערא בעלמא הוא, לא אמרינן: אדם בהול על ממונו.

ורבי יהודה, מאי שנא גבי חמין דגזר?

ומאי שנא גבי קרצוף דלא גזר?

לחם בלחם - מיחלף.

קידוד בקרצוף - לא מיחלף.

רש"י

מקדרין. אשטרליי"ד:

מקרצפין. כדפרשינן בכלי

ששיניו גסות ואינו עושה חבורה

דחובל בבעלי חיים אב מלאכה

היא קתני מיהת אבל מקרצפין

אלמא לא גזר מתוך שאדם

בהול אי שרית ליה קירצוף

עביד קידור לפי שהטיט מכחיש

את הבהמה ומצערה:

לא מיחלף. ורבנן סברי מיחלף:

⁹ וכן בהמשך על פי מסורת הש"ס ודקדוקי סופרים.

39. יא, ב - יג, א

רפ"י

מתני'

ושורפין בתחלת שש. ואע"ג דכל שעה ששית מדאורייתא שריא גזור רבנן עלה דילמא טעי וסבור על השביעי' שהיא ששית אבל אחמישי לא טעי למימר על השביעית שהיא חמישית ומותר:

תולין כל חמש. ואינו אוכל דטעי וסבור על שביעית שהיא חמישית ומיהו לשרוף אינו צריך ומאכיל לבהמתו אבל ששית אף בהנאה אסור מדרבנן גזירה משום שביעית:

שתי חלות. של חמץ:

של תודה פסולות. ובגמרא מפרש מאן פסלינהו: **היו מונחות.** בכל ערב פסח:

על גב האיציטבא. סטיו שהיה בהר הבית ששם מתקבצין ויושבין בני אדם והיו רואין אותן לסימן:

ניטלה אחת מהן. בתחלת חמש בא שליח בית דין ונוטל האחת:

ותרומה כל חמש. דאסור להפסיד קדשים בידים כל זמן שיכול לאוכלן:

ושורפין בתחלת שש. דהא ודאי רובא טעו בין שש לשבע:

גמ'

אחד אמר בשנים בחדש. הרג זה את הנפש ואחד מן העדים אמר בשלשה בחדש. עדותן קיימת ובית דין היו בודקין אותן בשבע חקירות כדלקמן וכיון דהושוו שניהן לומר בשלישי או ברביעי וכשבדקום איזה יום בחדש אמר זה בשני וזה אמר בשלישי שניהן על יום אחד העידו אלא שזה ידע בעיבורו של חודש שחודש שעבר מלא והוקבע ר"ח ביום שלשים ואחד וזה שאמר בשנים בחדש ידע בו וזה שאמר שלשה סבור שהוקבע החדש ביום שלשים והואיל ויש טועין בכך אע"פ שמצווין אנו לחלק את עדותן כדי שתבטל להציל את הנפש אין בדינו כח לחלקו:

עדותן בטלה. דבהא ליכא למטעי וקרא כתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת והנה אמת נכון שתהא עדותן מכוונת ואי לא לא קטלינן והוא והן פטורים דאין עדים נהרגין אלא על ידי הזמה:

אחד אמר בשתי שעות כו' עדותן קיימת. דטועה אדם בכך:

אחד אמר בחמש ואחד אמר בשבע עדותן בטלה. אפילו לרי' יהודה דבחמש חמה במזרחו של רקיע ויכול להבין על ידי הצל כשנותן ידו כנגד המזרח הוה הצל לצד מערב:

ובשבע חמה במערב. והצל לצד מזרח:

כשתמצא לומר. כשתדקדק בדבריהם ותעמוד על מכונו תמצא לדברי רבי מאיר דמקיים עדות דבי' גי' ומבטל של גי' ושל ה' אין אדם טועה ולא כלום ולדברי רי' יהודה דמקיים אף שלש וחמש אדם טועה חצי שעה לרי' מאיר אין אדם טועה כלום והטועה שקרן הוא והאי דמקיים רי' מאיר עדות של שתיים ושלש משום ששניהם העידו על רגע אחד דמעשה כי הוה במיפק תרתי ומעייל תלת ביציאתה של שניה כשהשלישית נכנסת ושניהן כך העידו דהאי דאמר שתיים בסוף שניה קאמר והאי דקאמר כו' ולקמן פריך מי יודע שכוונתן לכך היתה דילמא האי דקאמר שתיים בתחלת שתיים קאמר ויש חילוק ביניהן והואיל ולר"מ אין תולין בטעות הרי הן שקרנין:

ולדברי רבי יהודה תולין בטעות חצי שעה. היילכך כי אמר האי בשלש והאי בחמש עדותן קיימת דמעשה כי הוה בפלגא דארבע וכו' וזה אמר בסוף שלש וזה בתחלת חמש וכל אחד מהן טעה מן המעשה חצי שעה ולקמיה פריך ליה היכי מהדרינן לצרופי עדותן הוה לן למימר דהאי בתחלת גי' קאמר והאי בסוף חמש קאמר ויש חילוק גדול ביניהן וכולי האי לא טעו ותחלק עדותן ונציל את הנפש:

משנה

רבי מאיר אומר:

אובלים - כל חמש,

ושורפין - בתחלת שש.

רבי יהודה אומר:

אובלין - כל ארבע,

ותולין - כל חמש,

ושורפין - בתחלת שש.

ועוד אמר רבי יהודה:

שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גב האיציטבא.

כל זמן שמונחות - כל העם אובלין.

ניטלה אחת - תולין: לא אובלין ולא שורפין.

ניטלו שתיהן - התחילו כל העם שורפין.

רבן גמליאל אומר:

חולין נאכלין - כל ארבע,

ותרומה - כל חמש,

ושורפין - בתחלת שש.

גמרא

תנן ה"מ:

"אחד אמר בשנים בחדש,

ואחד אמר בשלשה - עדותם קיימת,

זה יודע בעבורו של חדש, וזה אינו יודע בעבורו של חדש.

אחד אמר בשלשה, ואחד אמר בחמשה - עדותן בטלה.

אחד אמר בשתי שעות, ואחד אמר בשלש שעות - עדותן קיימת,

אחד אמר בשלש ואחד אמר בחמש - עדותן בטלה,

דברי רבי מאיר,

רבי יהודה אומר:

עדותם קיימת.

אחד אמר בחמש, ואחד אמר בשבע - עדותן בטלה,

שבחמש חמה במזרח, ובשבע חמה במערב" (סנהדרין מ.)

אמר אביי:

כשתמצא לומר: לדברי רבי מאיר אין אדם טועה ולא כלום,

לדברי רבי יהודה אדם טועה חצי שעה.

"לדברי רבי מאיר אין אדם טועה ולא כלום,"

מעשה כי הוה? במיפק תרתי ומעייל תלת,

והא דקאמר: "שתיים" בסוף שתיים,

והא דקאמר: "שלש" בתחלת שלש.

"לדברי רבי יהודה אדם טועה חצי שעה,"

מעשה כי הוה? בפלגא דארבע הוה,

והאי דקאמר: "שלש" בסוף שלש, וקטעי פלגא דשעתא לקמיה,

והאי דקאמר: "חמש" בתחלת חמש, וקטעי פלגא דשעתא לאחוריה.

איכא דאמרי:

אמר אביי:

רַבִּי

וחד מנייהו קא טעי משהו. אם בסוף שנים הוה האי דקאמר שלש בתחלת שלש וקאי טעי משהו ואי בתחלת ג' האי דקאמר שנים בסוף שנים וקא טעי משהו:

לדברי רבי יהודה. מעשה הוה בסוף שלש והאי דאמר בתחילת חמש טעי שעה רביעית ומשהו של סוף שלש אי נמי בתחילת חמש הוה והאי דאמר בסוף שלש טעה שעה רביעית ומשהו:

לשמעתא. דאביי:

אמר. רבא וכי אפשר לומר שאין תולין טעות אלא משהו לר' מאיר ושעה ומשהו לר' יהודה אי"כ היאך אתה מצרף עדותן מי אמר לך שזה המקדים נתכוין לסוף השעה והמאחר נתכוין לתחילת השעה כדי לקרובן זה אצל זה ולצרף עדותן שלא תהא ביניהן אלא שיעור טעות האדם ומה אילו דייקת בהני סהדי לחלק עדותן מצית למימר האי דאמר שלש בתחלת שלש והאי דאמר חמש בסוף חמש ויש חילוק ביניהן שלש שעות חסר משהו וכיון דאין אדם טועה כל כך נחלקת עדותן והויא מוכחשת ולא קטלינן ליה להאי ואנן ניקום ונקרב עדותן כדי שיהרג זה:

והא רחמנא אמר והצילו העדה. את הרוצח דמחפשין לזכות אלא ודאי מדקאמר עדותן קיימת ש"מ דסבירא להו דאפי' אתה מחלקן כמו אשר תוכל ולומר שהמוקדם נתכוין לתחלת השעה והמאוחר לסופה יש לך לתלות בטעות ואינך יכול להכחישם שאדם טועה בכל זאת:

אלא אמר רבא לר' מאיר אדם טועה. כל מה שאתה יכול לחלק את אלו שהיה מקיים עדותן דהיינו שתי שעות חסר משהו ומשום הכי עדותן קיימת דכי נמי אמרת זה שאמר שנים בתחלת שנים וזה שאמר שלש בסוף שלש כל רגעים שבינתיים שאירע המעשה בהן יש לאלו לטעות ולומר כמו שאמרו:

מעשה כי הוה אי בסוף שלש אי בתחילת שנים. כלומר לא מיבעיא אם היה המעשה בסוף שנים או בתחילת ג' דטעות מועטת הוא דאי נמי נאמר האי בתחילת שנים אין כאן טעות אלא שעה והאי אי נמי אמר בסוף שלש שאין טעות אלא שעה אלא אפילו הוה מעשה בתחילת שנים והאי דאמר שלש בסוף שלש ויש כאן טעות שתי שעות חסר משהו אפי' הכי אין כח לנו לבטלן שאף בכך אדם טועה ולר' יהודה נמי כו' ובהאי ענינא דפרישית דכי נמי מרחקת להו בכל היכולת אכתי טעו בהכי דהיינו שלש שעות חסר משהו מעשה כי הוה כו' כלומר בכל מה שאתה יכול להרחיק אפילו האחד אמר שבאותה שעה היה המעשה אין עד הרחוק ממנו מוכחש דטעו בהכי:

היו בודקין אותו. לעדי נפשות:

בשבע חקירות. מקראי נפקא לן בסנהדרין בההוא פירקא (ד' מ.).

שבע. שמיטה באיזו שמיטה של יובל שיש בו שבע שמיטות:

באיזו שנה. של שמיטה:

באיזה חודש. בשנה:

בכמה ימים. בחודש:

באיזה יום. בשבת באחד בשבת או בשני בשבת או בשלישי בשבת או אי מן האחרים: **(ותניא) מה בין חקירות לבדיקות.** דקתני התם מכירין את אותו התרייתם בו במה הרגו בסייף הרגו או באריון הרגו כליו שחורים או לבנים וכל המרבה בבדיקות הרי זה משובח ומה בין חקירות הנך שבע קמייאת לבדיקות אחרניתא:

חקירות אמר אחד איני יודע. באחת מהן ואפילו בשעות אומר איני יודע עדותן בטילה:

בשמתמצא לומר: לדברי רבי מאיר אדם טועה משהו. לדברי רבי יהודה אדם טועה שעה ומשהו.

"לדברי רבי מאיר אדם טועה משהו",

מעשה כי הוה? או בסוף שנים הוה, או בתחלת שלש, וחד מינייהו טועה משהו.

"לדברי רבי יהודה אדם טועה שעה ומשהו",

מעשה כי הוה? או בסוף שלש או בתחלת חמש,

וחד מינייהו קטעי שעה ומשהו. **יבא,**

אזל רב הונא בריה דרב יהודה אמרה לשמעתתא קמיה דרבא,

אמר: ומה אילו דייקנן בהני סהדי,

דהאי דקאמר: "שלש" בתחלת שלש, והאי דקאמר: "חמש" בסוף חמש,

והויא עדות מוכחשת,

ולא קטלינן,

ואנן ניקום ונקטיל מספיקא?!

ורחמנא אמר: **"ושפטו העדה" "והצילו העדה"** (במדבר לה, כד-כה)!

אלא אמר רבא:

לדברי רבי מאיר אדם טועה שתי שעות חסר משהו,

לדברי רבי יהודה אדם טועה שלש שעות חסר משהו.

"לדברי רבי מאיר אדם טועה שתי שעות חסר משהו",

מעשה כי הוה?

או בתחלת שנים או בסוף שלש.

וחד מינייהו קטעי שתי שעות חסר משהו.

"לדברי רבי יהודה אדם טועה שלש שעות חסר משהו",

מעשה כי הוה?

או בתחלת שלש או בסוף חמש,

וחד מינייהו קטעי שלש שעות חסר משהו.

תנן:

"היו בודקין אותו בשבע חקירות:

באיזו שבוע?

באיזו שנה?

באיזה חודש?

בכמה בחודש?

באיזה יום?

באיזה שעה?

באיזה מקום?" (סנהדרין מ.).

ותנן:

"מה בין חקירות לבדיקות?

חקירות: אמר אחד מהו: איני יודע - עדותן בטילה.

בדיקות: אפילו שניהם אומרים:

אין אנו יודעים - עדותן קיימת" (סנהדרין מ.),

והוינן בה:

מאי שנא "חקירות" ומאי שנא "בדיקות"?

ואמרין: **"חקירות: אמר אחד מהו איני יודע עדותן בטילה"**,

רפ"י

דהויא ליה עדות שאי אתה יכול להזימה. דרחמנא אמר ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד וגוי ועשיתם לו כאשר זמם לעשות וגוי עדות שאתה יכול לקיים בה תורת הזמה הוי עדות ואי לא לא והזמה אינה אלא בעמנו הייתם באותו היום ובאותה שעה שאתם אומרין שראיתם עדות זו במקום זה הייתם עמנו במקום פלוני וכי אמרי באחת מהן אפי' בחקירות דאיזו שעה איני יודע שוב אינך יכול לומר לו עמי היית באותה שעה ואי' אתה יכול להזימה עיי' היום אם יבואו עדים ויאמרו כל היום הייתם עמנו מיהא בצרה להו תורת הזמה מן חקירות השעות ורחמנא רבי שבע חקירות בגזרה שוה דהיטיב היטב בסנהדרין:

בדיקות. כי אמרי אין אנו יודעין עדות שאתה יכול להזימה היא שאין ההזמה תלויה בהן אלא בחקירות דמה עמנו הייתם יש לומר בכלים שחורים או לבנים:

ואי אמרת טעי איני כולי האי חקירות דאיזו שעה נמי. אין לך בה הזמה אפי' כי לא אמר איני יודע דהא כי אמר בחמש ואמרי ליה בחמש עמנו היית יכול לומר בארבע היה אבל טעיתי:

ומשני דיהבינן להו כולי טעותיהו. ואם יש מזימין כאן יכולין להזים עיי' שעה וטעותה ולומר לו כל השעה וטעותה היית עמנו:

לר' מאיר. דאמר אדם טועה ב' שעות יהבינן להו להני דשתים גוי מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש בין שניהן להאי דשתים יהבינן ליה שעה ראשונה ושניה ושלישית ורביעית ולהאי דג' יהבינן ליה עוד חמישית ותו לא דכי אמרי ליה להאי דשתים בשניה עמנו היית יש לומר טעיתי שתי שעות לאחוריי ומעשה היה בראשונה ועוד היה לו לומר מעשה היה קודם לראשונה שעה אחת אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי וכי אמרי ליה ראשונה ושניה עמנו היית יש לו לומר טעיתי ב' שעות לפני שלישיית ורביעית ואי אמרי ליה כל ארבע שעות עמנו היית הרי הוזהם ולבעל שלש נמי יהבינן לקמיה ראשונה ושניה ולבתריה יהבינן רביעית וחמישית ואי מזמי ליה לכולהו חמש הרי הוזהם:

ולר' יהודה. דאמר אדם טועה ג' שעות יהבינן להו להנך דשלש וחמש דאירי ר' יהודה בהן מתחילת שעה ראשונה ועד סוף שית ולבעל שלש יהבינן לקמיה ראשונה ושניה ודין הוא דנתיב ליה טפי:

אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי. ולבתריה יהבינן ליה רביעית חמישית וששית ולבעל חמש יהבינן לקמיה רביעית ושלישית ושניה ולבתריה ששית ואכתי הוה לן למיתב ליה אלא הא פריש ר' יהודה בהדיא דבין חמש לשבע לא טעו שבחמש חמה במזרח ובשבע במערב וכל הנך טעותא דיהבינן להו ה"מ לאצוליהו ולמפטרניהו מקטלא אבל מ"מ משעה כשהוזהם אחד מהן באותה שעה לבדה ובשל אחריה מיד בטלה העדות ואפי' לא הוזהם בטעות שלפניו דהא כי אמרו ליה לבעל ג' שלישיית ורביעית וחמישית עמנו היית והוצרך לומר בשניה היה אלא שטעיתי הרי נחלקה עדותך שאם בשניה היה המעשה אין כאן אלא עד אחד דהא חבירו אמר בחמש ובין שנייה לחמישית לא טעו:

ניכול עד סוף ששית. דהא מן התורה אינו אסור אלא משעברו שש ורבנן למה הוא דעבוד הרחקה במידי דלא טעו אינשי ביה:

עדות מסורה לזרזים. אין אדם בא להעיד על הנפש א"כ בקי בשעות לפי שיודע הוא שסופו להדרש בדרישה וחקירה אבל חמץ על הכל מוטל ושאינו בקי בשעות טועה בהן:

בחמש חמה במזרח ובשבע במערב. וחמץ אינו אסור אלא בשבע ואין טעות בין חמש לשבע:

אי הכי בשש נמי ניכול. דהא בשש עדיין לא נטתה חמה לצד מערב אלא באמצע הרקיע וזריחתה תחתיה בראש כל אדם ואין צל נוטה לא לכאן ולא לכאן אלא תחתיו:

יומא. חמה:

בי קרנתא קאי. באמצע הרקיע קרובה לנטות למזרח וקרובה לנטות למערב ואין עומדין עליה ולהכי נקט לישנא דבי קרנתא ולא נקט בי מיצעני דדרום קאי לפי שגלגל חמה שחמה סובבת בו עגול הוא ודבר עגול אין חילוק ארבע רוחות ניכר בו ומזרחו מתעגל עד חצי דרומו וחצי צפוונו ומיחזי פלגי דרום בסוף מזרח וראש מערב:

מתחילת ארבע לא ניכול. דהא טעי שש וחמש וארבע ומשני שמעי' ליה לרבי יהודה דאמר בין חמש לשבע לא טעו וכ"ש ארבע:

דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה, בדיקות - עדות שאתה יכול להזימה היא.

ואי אמרת טעי איניש כולי האי חקירות "איזו שעה" נמי עדות שאי אתה יכול להזימה היא, דאמרי: 'מטעי קטעינן'!

דיהבינן להו כולי טעותיהו.

לרבי מאיר יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש. ובדין הוא דנתיב להו מעיקרא טפי, אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי.

ולרבי יהודה יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה ועד סוף ששית. ובדין הוא דנתיב להו מעיקרא טפי, אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי.

יבב,

ובדין הוא דנתיב לקמיה טפי, אלא שבחמש חמה במזרח, ובשבע חמה במערב.

תנן:

"דבי מאיר אומר:

אובליון - כל חמש,

ושורפין - בתחילת שש.

רבי יהודה אומר:

אובליון - כל ארבע,

ותוליון - כל חמש,

ושורפין - בתחילת שש."

לאבוי אליבא דרבי מאיר,

דאמר: אין אדם טועה ולא כלום - ניכול פוקה שית.

וליהו לישנא נמי דאמר: אדם טועה משהו - ניכול עד סוף שית!

ואבוי אליבא דרבי יהודה,

דאמר: אדם טועה חצי שעה - ניכול עד פלגא דשית.

וליהו לישנא נמי דאמרת: אדם טועה שעה ומשהו - ניכול עד סוף חמש!

אלא אמר אבוי:

עדות - מסורה לזרזים,

חמץ - לכל מסור.

ורבא אליבא דרבי מאיר,

דאמר: אדם טועה שתי שעות חסר משהו - מתחילת חמש לא ניכול!

חמש חמה במזרח, ושבע חמה במערב.

אי הכי, בשית נמי ניכול!

אמר רב אדא בר אבהה:

שית, יומא בקרנתא קאי.

ורבא אליבא דרבי יהודה,

דאמר: אדם טועה שלש שעות חסר משהו - מתחילת רביעית לא ניכול!

חמש חמה במזרח, ושבע חמה במערב.

וכל שפון רביעית.

רַס"י

עדות מסורה לזריזין. והילכך מודי בה ר' יהודה דלא טעו בין חמש לשבע אבל חמץ לכל מסור וטעו מיהו כולי האי לא טעו ואע"ג דטעו בין תחילת שלש לסוף חמש דהיינו שלש שעות לא טעו בין סוף ארבע לתחילת שבע לאסרינהו בדי משום שבע אע"ג דאיכא בציר משלש משום דאיכא היכירא בחמה:

ורבא אמר. טעמא דר' יהודה בחמץ לאו משום טעותא היא דלא טעו אינשי בין חמש לשבע כדקאמר חמשה במזרח כו' והאי דקאמר תולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דאמר באידך פירקין (דף כא.) אין ביעור חמץ אלא שריפה הילכך אסרו רבנן באכילתו כדי שיהא לו פטאי ללקט עצים בינתיים ואי שרית ליה כל חמש אינו נזכר אבל עכשיו דתלי ליה רמי אנפשיה ומדכר ללקט:

אימתא. אני אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה:

שלא בשעת ביעורו. בתחילת שש וכל שש דאכתי מדאורייתא שרי אבל בשעת ביעורו בשבע שהוא מוזהר מן התורה השבתתו בכל דבר וטורח זה למה אם אין לו עצים ימתין עד שעת ביעורו וישביתנו בכל דבר: **יום המעונן.** שאין חמה זורחת ואין יכולין לבדוק בחמה:

זמן סעודה לכל היא. והכל בקיאים בה:

לודים ולסטים. רעבתנים הן אלא שהליסטים נעורין כל הלילה וישנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין בשניה:

יורשין. לאו משום רעבתנות אלא הואיל ולא עמלו בו:

כמחלוקת. דרבי מאיר ור' יהודה בעדות משום דלר' יהודה טעי אינשי טפי כך מחלוקת במתניתין נמי בחמץ משום דלר' יהודה טעי אינשי טפי ובין לר' מאיר ובין לר' יהודה דלא מרחקי כולי טעותא כדאמרן בעדות למר שתי שעות ולמר שלש שעות:

אי הכי, בחמש נמי ניכול!

תרגמה אב"י אליבא דרבא:
עדות - מסורה לזריזים,
חמץ - לכל מסור.

ורבא אמר:

לאו היינו טעמא דרבי יהודה.

אלא רבי יהודה לטעמיה דאמר: **"אין ביעור חמץ אלא שריפה"** (כא.), ויהבו ליה רבנן שעה אחת ללקוט בה עצים.

איתיביה רבינא לרבא:

"אמר רבי יהודה:

אימתי שלא בשעת ביעורו.

אבל בשעת ביעורו - השבתתו בכל דבר!"

אלא אמר רבא:

גזירה משום יום המעונן.

אי הכי,

אפילו בארבע שעות נמי לא ניכול!

אמר רב פפא:

רביעית זמן סעודה לכל היא.

תנו רבנן:

"שעה ראשונה - מאכל לודים,

שניה - מאכל ליסטיין,

שלישית - מאכל יורשין,

רביעית - מאכל פועלים,

חמישית - מאכל תלמידי חכמים,

ששית - מאכל כל אדם.

והאמר רב פפא:

רביעית זמן סעודה לכל היא!

אלא איפוך:

רביעית - מאכל כל אדם,

חמישית - מאכל פועלים,

ששית - מאכל תלמידי חכמים.

מבאן ואילך - בזורק אבן לחמת."

אמר אב"י:

לא אמרן אלא: דלא טעים מידי בצפרא.

אבל טעים מידי בצפרא - לית לן בה.

אמר רב אשי:

כמחלוקת בעדות,

כך מחלוקת בחמץ.

רש"י

משום שינוי דשנינו. חמץ לכל מסור דלא תימא תנאי היא כי קשיא לך מתני דסנהדרין ומתני דהכא לא תימא תנאי היא אליבא דר' מאיר ור' יהודה דתנא דמתני סבר לר' מאיר אדם טועה שעה אחת ולר' יהודה אדם טועה שנים ותנא דסנהדרין סבר לר"מ אדם טועה שנים ולר' יהודה שלש אלא ודאי כאותו מחלוקת של שם כך הוא כאן אלא משום דחמץ לכל מסור הוא איני כי קשה לך לר' יהודה דאמר התם אין טעות בין חמש לשבע משום חמה והכא אמר טעו לא תימא תנאי היא אלא כטעמו שם כך טעמו כאן אלא שהחמץ לכל מסור אי נמי משום יום המעונן: **לא שנו.** הך דסנהדרין אלא שהעידו על השעות אבל הוציאו בפיהם שם הנץ החמה אין כאן טעות אלא כזב:
בתוך הנץ. כשמתחיל הנץ:

פשיטא!

היינו הך דאמרין!

הא קא משמע לן:

שינוי דשנינו שינויא הוא.

ולא תימא תנאי היא.

אמר רב שימי בר אשי:

לא שנו אלא: בשעות,

אבל אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר אחר הנץ החמה - עדותן בטילה.

פשיטא!

אלא: אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר בתוך הנץ החמה - עדותן בטילה.

הא נמי פשיטא!

מהו דתימא:

תרווייהו חדא מילתא קאמרי,

והא דקאמר: ^בתוך הנץ החמה בגילוייה הוה קאי, וזהרורי בעלמא הוא דחזא יגא,

קא משמע לן.

40. יג, א-ב

רס"י

הלכה כר' יהודה. דתולין כל חמש: **ונימא הלכה כר' מאיר.** דאוכלין כל חמש דהא סתם לן תנא כוותיה דתנן כל שעה שמותר לאכול מאכיל לבהמה לחיה ולעופות דמשמע כשאינו מותר לאכול אינו מאכיל ואי רבי יהודה הא איכא חמש דאינו אוכל ומאכיל אלא ר' מאיר היא דאמר אוכל עד תחלת שש ומשעה שאינו אוכל אין מאכיל:

משום דקשיא מותר. בפרק כל שעה מקשינן כל שעה שאוכל מאכיל מיבעי ליה ומותר משמע כל שעה שמותר. אדם אחר לאכול מאכיל זה האסור לאכול ומדוחקא דהא קושיא אוקימנא כרבן גמליאל והכי קאמר כל שעה שמותר כהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמה אלמא סתמא לא כר"מ היא:

כרבן גמליאל. במתני': **לאו מכריע הוא.** כדפרישית לקמן בפירקין (ד' כא.) דאין הכרעת דעת שלישית מכרעת והא הכרעת דעת שלישית היא דהא ר"מ ורבי יהודה לא איירי דניהוי שייך חילוק בין זמן תרומה לזמן חולין כלל דאי הוה תנן ר"מ אומר אחד חולין ואי תרומה כל חמש ר' יהודה אומר אי חולין ואחד תרומה כל ארבע ורבן גמליאל אומר חולין כל ארבע תרומה כל חמש הויא הכרעה אבל השתא דאינהו לא אדכור תרומה וחולין כלל ולא גלו דעתם שיהא שום רמז דין לחלק ביניהם לאו הכרעה היא אלא דעת שלישית:

ה"ג ואיבעית אימא רב דאמר כי האי תנא. דקבע הלכתא כר' אלעזר ברי' יהודה דאמר אפי' תרומה כל ארבע ותו לא דקתני דקבעו הלכה כמותו:

תלויות. ספק טמאות ספק טהורות: **מזון שתי סעודות.** ולא שלש דכל שלש סעודות דשבת ערבית שחרית ומנחה וערב פסח אסור לאכול מן המנחה ולמעלה:

טהורות לא ישרפו. כלל הואיל ולא הגיע זמן לבער ואע"פ שיש לו שיור כדי לאנשי ביתו של כהן שמא ימצא כהנים אורחים שיאכילום ולא נפסיד תרומה בידיים ואם לא ימצא יאכילום למחר לכלבי כהנים או יבטלם בלבו:

כבר בקשו ולא מצאו. כלומר כל מה שיש לו לבקש כבר ביקש דהא בשבת לא יבואו אורחים וכבר יודע ובקי הוא באותן שבעיר מי יבוא אצלו:

לנו. לשון מלון שמא בתוך התחום לנים כהנים אורחים הלילה ויבואו למחר:

אף לדבריכם. דחיישינן לשמא אמאי לא פלגיתו אלא בטהורות אף תלויות לא ישרפו קודם זמן שמא יבוא אליהו היום או מחר קודם זמן ביעורן ויטהרם ויאמר לא נגע בהן טומאה ויאכלום:

לא בערבי שבתות כו'. והיום ערב שבת ולמחר ערב יום טוב:

מפני הטורח. שיש להן לעסוק בסעודות שבת ויטרדו בו:

מאי לאו אפי' לאכול. בכל דבריו קבעו כמותו ואף במה שקבע זמן האכילה עד ד' שעות ואפילו בתרומה:

לא לבער. הא דקבעו כמותו לא איירי באכילה אלא בביעור שהיו חביריו חלוקין עליו שלא יבערו טהורות עד למחר קבעו דשורפין מערב שבת בשלשה עשר אבל בשיור לעולם אימא לך כדי לאכול עד חמש שעות והיא בכלל:

דיסקיאי. שתי מלות מורכבות שני שקים אמתחת של עור:

ונקבוה עכברים. והיה נחסר וארבעה עשר בניסן היה וחמץ בזול ובא לפני רבי לידע אם ימכרוהו מפני חסרונו של מפקיד:

המתן. שמא יבא ויאכל בעליו:

חמישית. דמהשתא תו לא אכיל ליה:

אמר לו צא ומוכרן בשוק. בעוד שהוא מותר בהנאה:

אמר רב נחמן אמר רב: הלכה כרבי יהודה.

אמר ליה רבא לרב נחמן: ונימא מר הלכה כרבי מאיר דסתם לן תנא כוותיה. דתנן:

"כך שעה שמותר לאכול מאכיל" (כא.)!

ההיא לאו סתמא, משום דקשיא "מותר".

ונימא מר: הלכה כרבן גמליאל, דהנהו ליה מכריע!

אמר ליה:

רבן גמליאל לאו מכריע הוא, טעם דנפשיה קאמר.

ואיבעית אימא:

רב דאמר כי האי תנא.

דתניא:

"ארבעה עשר שחל להיות בשבת - מבערין את הכל מלפני השבת. ושורפין תרומות טמאות, תלויות וטהורות. ומשירין מן הטהורות מזון שתי סעודות, כדי לאכול עד ארבע שעות, דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא, שאמר משום רבי יהושע.

אמרו לו: טהורות לא ישרפו שמא ימצאו להן אוכלין.

אמר להן: כבר בקשו ולא מצאו.

אמרו לו: שמא חוץ לחומה לנו?

אמר להם: לדבריכם, אף תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם.

אמרו לו: כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות, ולא בערבי ימים טובים, מפני הטורח.

אמרו: לא זזו משם עד שקבעו הלכה -

דברי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום רבי יהושע."

מאי לאו אפילו לאכול.

אמר רב פפא משמיה דרבא:

לא, לבער.

ואף רבי סבר להא דרב נחמן.

דאמר רבין בר רב אדא:

מעשה באדם אחד שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה,

ונקבוה עכברים והיה חמץ מבצבץ ויוצא,

וכא לפני דבי.

שעה ראשונה - אמר לו: המתן.

שניה - אמר לו: המתן,

שלישית - אמר לו: המתן,

רביעית - אמר לו: המתן,

חמישית - אמר לו: צא ומוכרה בשוק.

מאי לאו לגוים, כרבי יהודה.

רש"י

לא לישראל. וכר' מאיר והכי קאמר ליה אי שהייתו הא שעתא לא משכחת ישראל דזבין ליה:

נישקליה לנפשיה. ויאכלנו ויתן דמין לבעלים למה לו לטרוח ולילך בשוק אחרי שנותן לו רשות למכור:

פורטין. פרוטות של נחשת שגבו לצדקה וכשמשהין אותם מחלדות צריך לפורטין בכסף:

תמחוי. מאכל לחם ומיני מאכל שגובין לחלק:

ואין מוכרין לעצמן. שמא יחשדום שלקחום בזול:

בפירוש אמרת לן כו'. רב יוסף חלה ושכח תלמודו ולאחר זמן כשהיה מחליף דבריו היו מזכירין אותו תלמידיו כך לימדתנו בראשונה:

כמאן אזלא הא דרבי. שהורה למכור פקדון מפני שאבד:

אבודין. נחסרין והולכין:

בכדי חסרונן. כשאין נחסרין אלא כדרך חסרון של פירות הקצוב בב"מ בהמפקיד (ד' מ.) לחטין ולאורז תשעה חצאי קבין לכור:

דקא פסיד לגמרי. שנאסרים בהנאה:

אמר רב יוסף:
לא, לישראל, כרבי מאיר.

אמר ליה אביי:
אי לישראל נישקליה לנפשיה!

משום חשדא.

דתניא:

"גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק - פורטין לאחרים, ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק - מוכרין לאחרים, ואין מוכרין לעצמן. משום שנאמר: 'זהייתם נקים מה' ומישראל'" (במדבר לב, כב).

אמר ליה רב אדא בר מתנה לרב יוסף:
בפירוש אמרת לן: צא ומוכרן לגוים, כרבי יהודה.

אמר רב יוסף:

כמאן אזלא הא שמעתא דרבי?

כרבן שמעון בן גמליאל.

דתנו:

"המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מוכרין בבית דין מפני השבת אבידה."

אמר ליה אביי:

ולאו איתמר עלה:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

לא שנו אלא: אבכדי חסרונן.

אבל יותר מכדי חסרון - מוכרין בבית דין, וכל שכן הקא, דהא פסידי לגמרי.

יגב

41. יג, ב

רש"י

על גב האיציטבא. על הכסא
 ממש:
 וכי להצניעם הוא צריך. והלא
 למראה העין הם ניתנות שם:
 גג האיציטבא. גג היה בנוי
 למעלה מפני הגשמים:
 סטיו כפול היה. האיציטבא
 סביב סביב מקפת ובתוך אותו
 הקף עוד אחר:

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שְׁתֵּי חִלּוֹת."

תְּנִי תְּנֵא קַמֵּיה דְּרַבִּי יְהוּדָה:
 "עַל גַּב הָאִיצִטְבָּא".

אָמַר לִיה: וְכִי לְהַצְנִיעֵן הוּא צָרִיךְ?!

תְּנִי:

"עַל גַּב הָאִיצִטְבָּא".

אָמַר רַחֲבָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
 הַר הַבַּיִת סְטִיּו כְּפּוֹל הָיָה.

תְּנֵא נְמִי הַכִּי:

" הַר הַבַּיִת סְטִיּו כְּפּוֹל הָיָה.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר:

אִיסְטוּוּנִית הֵיטָה נִקְרָאת, סְטִיּו לְפָנִים מְסְטִיּו".

42. יג, ב - יד, א

ר"י

מתוך שהן מרובות. לחמי תודה בשלשה עשר בניסן שכל מי שיש לו להביא תודה ברגל מביאה בשלשה עשר:

נפסלות בלינה. לבוקרו של י"ד לחמי תודה מ' חלות וי' מהן חמץ שנא' (ויקרא ז) על חלות לחם חמץ:

אין מביאין קדשים לבית הפסול. אין מביאין קרבן ביום שיתמעט זמן אכילתו שקבעה לו תורה ונמצא בא לידי נותר ותודה נאכלת ליום ולילה ואם יביאום ב"י אין נאכלות של חמץ אלא עד ששעות:

וכולי עלמא ב"ג מייתי להו. כל מי שעליו תודה מביאה ב"ג לפי שלא יקריבנה למחר וכ"ש בפסח:

נפסלות בלינה. שאין להם אוכלין כל כך ומשום דפסולות ועומדות היו ניתנין שם דאם היו כשירות לא היו נותנין אותן שם כדי לפוסלן בידיים שמונחות שם עד זמן הביעור ונשרפות:

כשירות היו. כלומר אפילו לא היה להן פסול גדול כלינה שהן כבר לשריפה אפ"ה מאחר שאין להם תקנה ליאכל ואפילו הן עדיין טעונות עיבור צורה יהבינן להו התם והיכי דמי. כגון שלא נשחט עליהן הזבח ויש להן קדושת דמים משהוקדשו ואין להן היתר עד שישחט עליהן הזבח ויזרק הדם דלחמי תודה אין קדושת קדושת הגוף אלא בשחיטת הזבח כדתניא במנחות על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בביחת התודה והאי קדוש קדושת הגוף קאמר דהא משעה שאמר הרי (על) לתודתי חל עליהם שם הקדש אבל אין קדושות ליפסל בלינה ובטבול יום ואם נטמאו נפדין ויוצאין לחולין עד שישחט הזבח עליהן וכשם שהזבח מקדשן כך בזריקת הדם נותרין הם לאכילה כבשר התודה עצמו דהואיל ותלויין בה הרי היא כמוה וזריקת הדם מתרת קדשים דכתיב ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל:

אין מביא תודה אחרת. על אותו לחם ופודין אותו ויוצא לחולין דלחם גלל תודה וכיון דהוקבע לזו פסול לאחרת אבל בדמים יקח תודה או לחם תודה אחרת:

ואין תודה גלל לחם. שהיא עיקר: **ונפקינהו.** דכל זמן שלא קידשו לגופן יש להם פדיון והואיל ויש להם תקנה בכך למה אנו מפסדין קדשים:

אלא לעולם שנשחט עליהן הזבח. דשוב אין לחם תקנה:

וכגון שנשפך הדם. ומיהו עדיין אינן טעונות שריפה וצריכות לעבר צורתן דתנן בכיצד צולין (לקמן פב.) כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה ואפ"ה מזולזלין בהו ויהבינן להו התם:

כמאן. קאמרת דבשחיטה לחודה קדוש גופו שלא לפדות עוד:

["ועוד אמר רבי יהודה:

שתי חלות של תודה] פסולות [מונחות על גב האי צטבא.

כל זמן שמונחות - כל העם אוכלין.

ניטלה אחת - תולין: לא אוכלין ולא שורפין.

ניטלו שתיהן - התחילו כל העם שורפין"].

אמאי "פסולות"?

אמר רבי חנינא:

מתוך שהיו מרובות נפסלות בלינה.

דתניא:

"אין מביאין תודה בחג המצות,

מפני חמץ שבה".

פשיטא!

אמר רב אדא בר אבהו:

הכא - בארבעה עשר עסקינן,

וקסבר: אין מביאין קדשים לבית הפסול.

וכולי עלמא בשלישה עשר מייתי להו,

ומתוך שהן מרובות - נפסלות בלינה.

משום רבי ינאי אמרו:

כשירות היו,

ואלא אמאי קרי להו "פסולות"?

שלא נשחט עליהן הזבח.

ונשחוט!

שאבד הזבח.

וניתי זבח אחר, ונשחוט!

דאמר: "זו תודה וזו לחמה",

וכדרבה,

דאמר רבה:

אבד הלחם - מביא לחם אחר,

אבדה תודה - אין מביא תודה אחרת.

מאי טעמא?

לחם גלל תודה, ואין תודה גלל לחם.

וניפקינהו ונפקינהו לחולין!

אלא:

לעולם שנשחט עליהן הזבח ונשפך הדם.

וכמאן?

כרבי.

דאמר רבי:

שני דברים המתירין מעלין זה בלא זה.

דתניא:

"בבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה.

כיצד?

שחטן לשמן, וזרק דמן לשמן - קידש הלחם.

שחטן שלא לשמן, וזרק דמן שלא לשמן - לא קידש הלחם.

שחטן לשמן, וזרק דמן שלא לשמן - הלחם קדוש, ואינו קדוש.

דברי רבי.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:

לעולם אינו קדוש הלחם, עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן.

אפילו תימא:

רבי אלעזר ברבי שמעון,

הכא במאי עסקינן: כגון שנתקבל הדם בכוס ונשפך,

ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר ליה כאבוב דאמר: כל העומד לזרוק - כזרוק דמי.

תנא:

"משום רבי אלעזר אמרו:

בשירות היו.

כל זמן שמונחות - כל העם אוכלין.

ניטלה אחת מהן - תולין, לא אוכלין ולא שורפין.

ניטלו שתיהן - התחילו בולם שורפין".

תניא:

"אבא שאול אומר:

שתי פרות היו חורשות בהר המשחה,

כל זמן ששתיהן חורשות - כל העם אוכלין,

ניטלת אחת מהן - תולין, לא אוכלין ולא שורפין.

ניטלו שתיהן - התחילו כל העם שורפין".

יד,א

כ"י

שחיטה זריקה. הן מתירין את

הזבח ואת התלוי בו:

מעלין. מעלין אותו מעלה אחת

ליקדש בגופו ואע"פ שאינו נותר

עד שתבוא השניה:

שתי הלחם של עצרת תלויין

בשני כבשי שלמים. דכתיב

(ויקרא כג) ושני כבשים בני שנה

לזבח השלמים והניף הכהן

אותם על לחם הבכורים תנופה

לפני ה' וגמרינן להו מלחמי

תודה שאין קדושים אלא

בזביחתה במנחות בפרק

התכלת:

קדוש. ליפסל ביוצא ושלא יפדה

עוד:

ואינו קדוש. ואינו נותר באכילה

ואף על פי שהכבשים עצמן

מותרין דקיימא לן כל הזבחים

שנזבחו שלא לשמן כשירין אלא

שלא עלו לבעלים לשם חובה

ותניא בפרק שני דביצה (ד' כ:)

כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן

הדם יזרק והבשר יאכל אינהו

הוא דמתאכלי כשלמים בעלמא

אבל לחם כיון דכבשים אין שמן

עליהן דהא לא עלו לשם חובה

אלא לשם שלמי נדבה עליהן מי

יתירנו:

כאבוב. בב"ק בפרק מרובה (ד'

עו:)

העומד לזרוק. שאינו מחוסר

אלא זריקה:

כזרוק דמי. לחול עליו כל שם

פסול קדשי קדשים אבל

לאישתרוי לא מישתרי עד

דזריק:

שתי פרות היו חורשות. אותן

היום לסימן:

בהר המשחה. הוא הר הזיתים: